

Fırsatlar ve Sorunlar Bağlamında Türkiye Rusya Federasyonu Ekonomik İlişkileri

Kutluk Kağan SÜMER*

* Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, kutluk@istanbul.edu.tr

Copyright © 2019 Kutluk Kağan SÜMER. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ÖZET

Türkiye ve Rusya'nın arasında coğrafi bütünlük ve toplam üretim açısından büyük farklılıklar olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak bu milletler, eski çağlardan beri aynı coğrafyayı paylaşmaktadır. Bu nedenle aralarında çok fazla kültürel benzerlik vardır. Türkiye ile Rusya arasındaki ilişki ticaret, enerji ve turizmi ve gelişme potansiyeli olan diğer alanları kapsamaktadır. Bölgede önde gelen iki iktidar merkezi olan Türkiye ile Rusya arasındaki ticari faaliyetlerin geliştirilmesi, bu ülkelerin bölgelerdeki batı ülkelerine bağımlılıklarını azaltma potansiyeli taşımaktadır. Türkiye ile Rusya arasındaki enerji alanındaki işbirliği, Türkiye'nin enerji alımı açısından güvenilirliğini artıracak, böylece ülkenin stratejik önemini artıracaktır. İki ülke arasında güvenlik açısından bir işbirliği sadece iki ülkeye değil, aynı zamanda bu ülkelerin hâkim olduğu her alana istikrar sağlayacaktır. Diğer birçok sektörde, özellikle turizm ve eğitimde işbirliği, birçok kültürel unsuru paylaşan iki ülkenin ulusları arasında daha güçlü bağlar yaratacaktır.

Çalışmada Türk-Rus ilişkilerinin idealden daha az olduğu, bunun ise diğer bazı siyasi iktidar merkezlerinin lehine olduğu da vurgulanmaktadır. İki ülkenin ekonomik ve ticari ilişkilerinde meydana gelen herhangi bir bozulma, her iki ekonomi için de doğrudan milyonlarca dolar tutarında zarar anlamına gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Rusya, Ekonomik ilişkiler, ekonomi, ticaret, ihracat, ithalat, enerji, fırsatlar, sorunlar

Opportunities and Challenges in the Context of Economic Relations with Turkey Russian Federation

ABSTRACT

It is a known fact that while Turkey and Russian are bordering neighbors, there are large differences between the two countries in terms of geographical integrity and total production. However, the nations share the same geography since ancient ages, hence there are a lot of cultural similarities between them. The relationship between Turkey and Russia spans commerce, energy and tourism and other fields with potential to develop. Development of commercial activities between Turkey and Russia, two prominent centers of power in the region, also carries the potential to reduce these countries' dependencies to western countries in these areas. The cooperation between Turkey and Russia in the energy field will increase reliability of Turkey in terms of energy procurement, therefore increasing the country's strategic importance. A cooperation between the two countries in terms of security will only provide stability to both countries, but also to every area on which these countries have dominance. Cooperation in many other sectors, specifically in tourism and education, will create even stronger bonds between the nations of the two countries which share many cultural elements.

It should also be stressed that it is quite in favor of certain other centers of political power when the Turkish-Russian relationships are less than ideal. Any deterioration in the two countries' economical and commercial relations directly mean losses amounting to millions of USD for both economies.

Keywords: Turkey, Russia, Economic relations, economy, trade, export, import, energy, opportunities, issue

Her iki ülkenin sınır komşuluğuna rağmen coğrafi bütünlük açısından ve toplam üretim açısından büyük farklılıkları olduğu bilinmektedir. Lakin aynı coğrafyayı tarihin eski çağlarından beri paylaşmalarından dolayı her iki ulusun büyük kültür paralellikleri vardır.

Türkiye ile Rusya arasında ticari ilişkilere çok geçmişe dayanmaktadır. Cumhuriyetin ilanından itibaren, petrol, seker ve dokumalar, Rusların Türkiye'ye ihraç ettikleri başlıca mallardı. Bu dönemde, 1923 yılında Türkiye'nin Rusya'dan yapmış olduğu ithalat toplam ithalatının %2'si iken ertesi yıl bu rakam %3.29'u bulmuştur. Tütün, maden ve hayvan ihracatına karşılık Rusya'dan petrol, yiyecek malzemesi, aydınlatma malzemesi alınıyordu. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Tevfik Rüşü ve Sovyet Dış İşleri Bakanı Çiçerin arasında görüşmeler yapılmış ve bu görüşmeler sonucunda 11 Mart 1927 tarihinde "Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması" imzalanmıştır. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun rakibi olan ancak savaş sırasında yaşadığı ihtilâl sebebiyle savaştan çekilerek emperyalist bloğa karşı Türk Millî Mücadelesi'ni destekleyen Sovyet Rusya ve Türkiye arasında II. Dünya Savaşı'na kadar olan süreçte genelde yakın işbirliği ve iyi ilişkilerin yaşandığı bir dönem olduğu görülmektedir. Bu sürece kadar ilişkiler sorunsuz bir şekilde devam etmiştir. Türkiye'nin iktisadi manada önde gelen sanayii sektörleri olan petrokimya sanayii, demir çelik ve alüminyum sanayii tesisleri SSCB'nin azımsanamayacak teknik desteğiyle kurulmuştur.

18 Eylül 1984 tarihinde dünyanın en zengin doğal gaz rezervlerine sahip SSCB ile Türkiye'ye doğal gaz sevkiyatına dair imzalanan anlaşma büyük bir önem taşımaktadır. 1984 tarihli anlaşma kapsamında 26 Ekim 1986 tarihinde inşasına başlanan "Rusya Federasyonu-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı" Ağustos 1988'de Ankara'ya kadar ulaşmıştır. Sanayi kuruluşlarının doğal gaz kullanabilmelerini sağlamak amacıyla, "Rusya Federasyonu-Türkiye Boru Hattı" güzergâhındaki çeşitli sanayi bölgelerine dağıtım hatları yapılmış ve talepler doğrultusunda yeni hatların yapımı da gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, 1984 yılında imzalanan 25 yıllık doğal gaz anlaşması kapsamında Rusya Federasyonu'ndan alınan yıllık 6 milyar m³'lük doğal gaz miktarına ilaveten, 8 milyar m³/yıllık doğal gaz alımını öngören 10 Aralık 1996 tarihli anlaşmada da ofset hükmüne yer verilmemiştir. Bu anlaşma kapsamında ilave doğal gaz alımı ise Mart 1998 tarihinde başlamıştır. Mavi Marmara projesi ile Rusya'dan Türkiye'ye olan doğalgaz akışının 16 milyar m³/yıllık olması planlanmıştır.

SSCB'nin dağılmasıyla birlikte İki ülke ticari ilişkileri hızla gelişmeye devam etmiştir. 2000 yılında ihracatımızda 9'uncu sırada yer alan Rusya Federasyonu 2003 ve 2004 yıllarında 8'inci sıraya yükselmiş, 2005 yılında tekrar 9'uncu sıraya yerleşmiştir. İthalatımızda ise 2000 yılında 4'üncü sırada iken 2004 ve 2005 yılında 2'nci sıraya yükselmiştir. SSCB'nin dağılmasıyla ikili ticari ilişkiler ivme kazanmıştır ancak daha sonra zaman zaman dalgalanmalar olsa da belirli bir düzeye gelmiştir. 2008 yılında dünya da yaşanan ekonomik kriz Türkiye Rusya ilişkilerini de kısa süreliğine olumsuz yönde etkilemiştir.

Rusya Federasyonu ile Türkiye; Kafkasya, Ortadoğu ve Karadeniz havzasında etkin iki ülke olmakla beraber jeopolitik rakip konumundadır. Yüzyıllardır süren bu rekabette Türkiye önce Rusya İmparatorluğu daha sonra Sovyetler Birliği döneminde ciddi bir gerileme yaşamıştır. Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği-Türkiye ilişkileri küresel siyasi atmosferin sınırları içerisinde hemen hemen hiçbir alanda kayda değer bir gelişme gösterememiştir. Soğuk Savaş'ın sonlanmasının ardından özellikle 2000'li yılların başından itibaren Sovyetler

Birliği'nin ardılı Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerde ciddi bir canlanma yaşanmıştır. Moskova ve Ankara özellikle ticaret, turizm ve enerji alanlarındaki mevcut potansiyeli keşfetmiş ve gerekli mekanizmalar harekete geçirilerek her iki tarafa da kazanç sağlayan ilişkiler geliştirmiştir.

Türkiye ve Rusya'nın ilişki kurdukları alanlar başta ticaret, enerji ve turizm olmak üzere gelişme potansiyeli bulunan diğer sahalara da yayılmaktadır. Bölgenin iki önemli gücü olan Türkiye ve Rusya'nın aralarındaki ticari ilişkilerin gelişmesi tarafların Batı dünyasına bu alanda bağıllığını azaltacak potansiyele sahiptir. Enerji alanındaki iş birliği Türkiye'nin enerji temininde güven artışı sağlayacak ve stratejik önemini artıracaktır. Güvenlik alanında iki ülkenin gerçekleştireceği iş birliği yalnızca Türkiye ve Rusya'nın değil bu iki ülkenin söz sahibi olduğu birçok sahada daha istikrarlı bir durumun ortaya çıkmasını sağlayabilir. Başta turizm ve eğitim olmak üzere birçok farklı sektördeki iş birliği ise aslında kültürleri biri birine çok yakın iki ülke vatandaşları arasındaki bağların kuvvetlenmesini sağlayabilecektir. Bununla birlikte bölge dışı bazı güçlerin Türkiye-Rusya ilişkilerinin normale dönmemesinden çıkar sağladıkları da göz ardı edilmemelidir. Ekonomik ve ticaret ilişkilerinin bozulması hem Türkiye hem de Rusya ekonomileri için milyarlarca Amerikan doları tutarında kayıp anlamını taşımaktadır.

Türkiye ve Rusya'nın Bazı Demografik Büyüklükler Açısından Karşılaştırması

Turkey

Region	Western Asia	UN membership date	24 October 1945
Population (000, 2018)	81 917 ^a	Surface area (km ²)	783 562 ^b
Pop. density (per km ² , 2018)	106.4 ^a	Sex ratio (m per 100 f)	97.2 ^a
Capital city	Ankara	National currency	Turkish Lira (TRY)
Capital city pop. (000, 2018)	4 919.1 ^c	Exchange rate (per US\$)	3.8 ^d

Russian Federation

Region	Eastern Europe	UN membership date	24 October 1945
Population (000, 2018)	143 965 ^a	Surface area (km ²)	17 098 246 ^b
Pop. density (per km ² , 2018)	8.8 ^a	Sex ratio (m per 100 f)	86.8 ^a
Capital city	Moscow	National currency	Russian Ruble (RUB)
Capital city pop. (000, 2018)	12 409.7	Exchange rate (per US\$)	57.6 ^c

Rusya Federasyonunun nüfus yapısı incelendiğinde Türkiye'nin neredeyse 1.5 katı olduğu görülebilir. Rusya Federasyonunun nüfus yapısı kadın ağırlıklıdır. Her yüz kadına 86,8 erkek düşmektedir. Nüfus yoğunluğu Rusya Federasyonu için kilometre kare başına 8.8 kişidir ki bunu coğrafi büyüklüğe bağlamak mümkündür. Oysa Türkiye'de kilometre kare başına düşen kişi sayısı 106.4 dür.ğ

Türkiye ve Rusya Federasyonunun Ekonomik Göstergeleri Açısından Karşılaştırması

Turkey

Economic indicators	2005	2010	2018
GDP: Gross domestic product (million current US\$)	501 423	771 877	863 712 ^e
GDP growth rate (annual %, const. 2010 prices)	9.0	8.5	3.2 ^e
GDP per capita (current US\$)	7 384.0	10 672.0	10 863.0 ^e
Economy: Agriculture (% of Gross Value Added) ^f	10.6	10.3	7.0 ^e
Economy: Industry (% of Gross Value Added) ^f	29.0	28.0	32.0 ^e
Economy: Services and other activity (% of GVA) ^f	60.4	61.8	61.0 ^e
Employment in agriculture (% of employed) ^g	25.7	23.7	18.8
Employment in industry (% of employed) ^g	26.3	26.2	26.9
Employment in services & other sectors (% employed) ^g	48.0	50.1	54.3
Unemployment rate (% of labour force)	10.6	10.7	11.1 ^g
Labour force participation rate (female/male pop. %) ^g	23.3 / 70.1	27.0 / 69.6	32.2 / 71.7
CPI: Consumer Price Index (2010=100) ^{g,i}	66 ^h	100	175 ^d
Agricultural production index (2004-2006=100)	101	110	129 ^e
Index of industrial production (2005=100)	100	116 ^j	140 ^{j,k}
International trade: exports (million current US\$)	73 476	113 883	157 055 ^d
International trade: imports (million current US\$)	116 774	185 544	233 792 ^d
International trade: balance (million current US\$)	- 43 298	- 71 661	- 76 737 ^d
Balance of payments, current account (million US\$)	- 20 980 ^h	- 44 616	- 47 378 ^d

Russian Federation

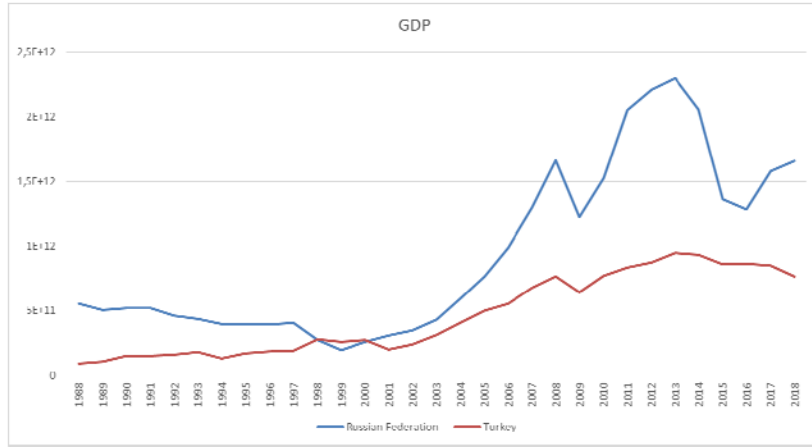
Economic indicators	2005	2010	2018
GDP: Gross domestic product (million current US\$)	764 016	1 524 917	1 246 015 ^d
GDP growth rate (annual %, const. 2010 prices)	6.4	4.5	- 0.2 ^d
GDP per capita (current US\$)	5 320.0	10 652.0	8 655.0 ^d
Economy: Agriculture (% of Gross Value Added)	5.0	3.9	4.7 ^d
Economy: Industry (% of Gross Value Added)	38.1	34.7	32.4 ^d
Economy: Services and other activity (% of GVA)	57.0	61.4	62.8 ^d
Employment in agriculture (% of employed)	10.2 ^e	7.8	6.6 ^e
Employment in industry (% of employed) ^e	29.8	27.7	26.8
Employment in services & other sectors (% employed) ^e	60.0	64.5	66.6
Unemployment rate (% of labour force)	7.2	7.4	5.0 ^e
Labour force participation rate (female/male pop. %) ^e	55.9 / 68.3	56.5 / 70.8	56.3 / 71.4
CPI: Consumer Price Index (2010=100)	61	100	168 ^c
Agricultural production index (2004-2006=100)	99	99	139 ^d
Index of industrial production (2005=100) ^f	100	109	121 ^g
International trade: exports (million current US\$)	241 452	397 068	403 406 ^{e,c}
International trade: imports (million current US\$)	98 707	228 912	228 213 ^c
International trade: balance (million current US\$)	142 744	168 156	175 194 ^{e,c}
Balance of payments, current account (million US\$)	84 389	67 452	35 173 ^c

Ekonomik indikatörler incelendiğinde Türkiye'nin büyümesinin yavaşlamasına rağmen pozitif düzeyde olduğu fakat Rusya Federasyonunda bu oranın negatif düzeye gerilediği görülmektedir. 2018 yılı itibariyle Türkiye ekonomisinin %61'i hizmet sektöründe, %32 sinin sanayi sektöründe, %7 sinin de tarımda olduğu; Rusya Federasyonunun ise %62.8'inin hizmet sektöründe, %32.4 ünün sanayi sektöründe, %4.7 sinin de tarımda olduğu görülebilir.

Çalışan yapısına bakıldığında ise Türkiye’de çalışanların %54.3 ünün hizmet sektöründe, % 26.9 unun sanayi sektöründe, %18.8 inin de tarımda çalıştığı söylenebilir. Rusya Federasyonunda ise çalışanların sektörel dağılımı %66.6 hizmet, %26.8 sanayi, %6.6 sı tarım şeklindedir.

İşsizlik oranları incelendiğinde 2018 yılı itibariyle işsizlik oranı Türkiye’de %11.1 Rusya Federasyonunda ise %5 seviyesindedir. Enflasyon oranları yaklaşık olarak aynıdır. 2010 sabit fiyatlarıyla 2010-2018 dönemi olan 8 yılda Türkiye’de %75 Rusya Federasyonunda ise %68 fiyat artışı olmuştur.

Yıllar itibariyle baktığımızda GDP’lerin 1998 ve 2000 yıllarında aynı seviyeye geldiği Rusya Federasyonunun GDP sinin daha sonra yükselişe geçmekle beraber kırılgan olduğu özellikle 2009 ve 2016 yıllarında gerek petrol fiyatlarına gerekse uluslararası krizlere göre yüksek düşüşler yaşadığı görülebilmektedir. Türkiye söz konusu uluslararası krizlere daha yumuşak tepki vererek istikrarlı büyümesini söz konusu dönemde sürdürmüştür.

Kişi başına milli gelir rakamları incelediğinde ise söz konusu rakamların paralel seyrettiği söylenebilir. 2010 yılında Rusya Federasyonunda bu oran Türkiye’nin üstüne çıkmakla birlikte 2014 yılından itibaren düşmeye başlamış 2017 yılı itibariyle de yine dengelenmiştir.

Dış ticaret açısından bakıldığında Rusya Federasyonunun dış ticaretinin ihraç Türkiye'nin ise ithal ağırlıklı olduğu söylenebilir. Her iki ülkede de 2005-2018 aralığında ithalat iki kat civarında artış göstermiştir.

Major trading partners

Turkey

Major trading partners						2017
Export partners (% of exports)	Germany	9.6	United Kingdom	6.1 ^g	United Arab Emirates	5.8
Import partners (% of imports)	China	10.0	Germany	9.1	Russian Federation	8.3

Russian Federation

Major trading partners						2017
Export partners (% of exports)	Areas nes ^h	11.0 ^e	China	9.7 ^e	Netherlands	8.8
Import partners (% of imports)	China	21.2	Germany	10.0	United States	5.6

Türkiyenin başlıca ticaret ortakları ihracatta %9.6 ile Almanya, %6.1 ile Birleşik Krallık, %5.8 ile Birleşik Arap Emirlikleri iken Rusya Federasyonunda %11 civarı eski doğu bloku ülkelerine %9.7 ile Çin'e ve %8.8 ile Hollanda'ya ihracat yapılmaktadır. Türkiye'nin ve Rusya Federasyonunun başlıca ithalat yaptıkları ülke Çin'dir ki bu oran Türkiye için %10 Rusya Federasyonu için %21.2 seviyesindedir. Her iki ülke içinde bunu %9.1 ve %10 ile Almanya takip etmektedir. Türkiye'nin ithalatının %8.3'ü Rusya federasyonundan yapılırken Rusya Federasyonunun ithalatının %5.6 sı Amerika Birleşik Devletlerindedir.

Türkiye ve Rusya Federasyonunun Bazı Sosyal Göstergeler Açısından Karşılaştırması

Turkey

Social indicators	2005	2010	2018
Population growth rate (average annual %) ^l	1.4	1.3	1.6 ^b
Urban population (% of total population)	67.8	70.8	75.1
Urban population growth rate (average annual %) ^l	2.4	2.1	2.4 ^b
Fertility rate, total (live births per woman) ^l	2.4	2.2	2.1 ^b
Life expectancy at birth (females/males, years) ^l	74.9 / 68.0	76.9 / 69.9	78.1 / 71.5 ^b
Population age distribution (0-14/60+ years old, %)	28.6 / 9.6	26.9 / 10.4	24.6 / 12.3 ^a
International migrant stock (000/% of total pop.) ^m	1 319.2 / 1.9	1 367.0 / 1.9	4 882.0 / 6.0 ^d
Refugees and others of concern to the UNHCR (000)	8.7 ⁿ	17.8 ⁿ	3 470.1 ^d
Infant mortality rate (per 1 000 live births) ^l	24.7	16.4	12.6 ^b
Health: Current expenditure (% of GDP)	4.9	5.1	4.1 ^b
Health: Physicians (per 1 000 pop.)	1.5	1.7	1.7 ^k
Education: Government expenditure (% of GDP)	3.0 ^o	2.8 ^p	4.4 ^k
Education: Primary gross enrol. ratio (f/m per 100 pop.)	100.5 / 105.8	100.6 / 102.0	102.9 / 103.6 ^b
Education: Secondary gross enrol. ratio (f/m per 100 pop.)	76.1 / 91.6	80.5 / 87.9	101.7 / 104.4 ^b
Education: Tertiary gross enrol. ratio (f/m per 100 pop.)	27.9 / 38.2	50.5 / 62.1	88.9 / 101.8 ^b
Intentional homicide rate (per 100 000 pop.)	4.9	4.2	4.3 ^q
Seats held by women in the National Parliament (%)	4.4	9.1	14.6

Russian Federation

Social indicators	2005	2010	2018
Population growth rate (average annual %) ⁱ	- 0.4	- 0.1	0.1 ^b
Urban population (% of total population)	73.5	73.7	74.4
Urban population growth rate (average annual %) ⁱ	- 0.4	--0.0	0.2 ^b
Fertility rate, total (live births per woman) ⁱ	1.3	1.4	1.7 ^b
Life expectancy at birth (females/males, years) ⁱ	72.0 / 58.6	73.7 / 61.0	75.9 / 64.7 ^b
Population age distribution (0-14/60+ years old, %)	15.2 / 17.2	14.9 / 18.0	17.8 / 21.5 ^a
International migrant stock (000/% of total pop.)	11 667.6 / 8.1	11 194.7 / 7.8	11 651.5 / 8.1 ^c
Refugees and others of concern to the UNHCR (000)	483.1 ^j	132.6 ^j	282.6 ^c
Infant mortality rate (per 1 000 live births) ⁱ	16.2	10.7	8.3 ^b
Health: Current expenditure (% of GDP)	5.1	5.3	5.6 ^{k,b}
Health: Physicians (per 1 000 pop.)	...	5.0	4.0 ^b
Education: Government expenditure (% of GDP)	3.8	4.1 ^l	3.8 ^m
Education: Primary gross enrol. ratio (f/m per 100 pop.)	95.4 / 95.2	99.5 / 99.0 ⁿ	102.3 / 101.8 ^d
Education: Secondary gross enrol. ratio (f/m per 100 pop.)	82.5 / 83.4	84.3 / 85.7 ⁿ	104.0 / 105.6 ^d
Education: Tertiary gross enrol. ratio (f/m per 100 pop.)	84.3 / 61.3	86.9 / 64.3 ⁿ	89.3 / 74.7 ^d
Intentional homicide rate (per 100 000 pop.)	24.8	14.9 ^{o,n}	10.8 ^{p,d}
Seats held by women in the National Parliament (%)	9.8	14.0	15.8

Sosyal indikatörler incelendiğinde Türkiye'nin nüfus artış oranı 2018 yılı itibariyle %1.6 iken Rusya Federasyonunda bu oran %0.1 ler dedir. Rusya Federasyonunda geçmiş yıllardaki nüfus azalışı yerini çok küçük artışlara bırakmıştır ki bu Rusya Federasyonunun en önemli problemlerinden biri olagelmiştir. Sağlık sektöründe Rusya Federasyonu Türkiye'den iyi durumdadır. Infant Mortality Rate Türkiye'de binde 12.6 iken Rusya Federasyonunda bu oran binde 8.3 ler dedir. GDP den Türkiye'de sağlık sektörüne %4.1 pay ayrılırken Rusya Federasyonunda %5.6 ayrılmaktadır. Bin kişi başına doktor sayısı Türkiyede 1.7 iken Rusya Federasyonunda binde 4 dür. Aynı şekilde eğitime 2018 yılında GDP den ayrılan pay Türkiye'de %4.4 iken Rusya Federasyonunda %3.8 dir. Bununla birlikte bu pay 2018 yılında artış göstermiştir. Rusya Federasyonunda bu pay daha önceki yıllarda da %3.8 lerede seyrederken Türkiye'de bu pay %3 ler civarında seyretmekteydi.

Türkiye ve Rusya Federasyonunun Environment and infrastructure indicators Açısından Karşılaştırması

Turkey

Environment and infrastructure indicators	2005	2010	2018
Individuals using the Internet (per 100 inhabitants)	15.5 ^{r,s}	39.8 ^{r,s}	58.3 ^e
Research & Development expenditure (% of GDP)	0.6	0.8	1.0 ^k
Threatened species (number)	92 ^o	150	388 ^d
Forested area (% of land area)	13.9	14.6	15.2 ^b
CO2 emission estimates (million tons/tons per capita)	237.4 / 3.5	298.0 / 4.1	346.0 / 4.5 ^k
Energy production, primary (Petajoules)	1 004	1 352	1 314 ^b
Energy supply per capita (Gigajoules)	52	61	68 ^b
Tourist/visitor arrivals at national borders (000)	20 273	31 364 ^t	30 289 ^{t,e}
Important sites for terrestrial biodiversity protected (%)	2.1	2.2	2.3
Pop. using improved drinking water (urban/rural, %)	98.3 / 90.3	99.7 / 95.9	100.0 / 100.0 ^b
Pop. using improved sanitation facilities (urban/rural, %)	97.3 / 76.5	97.8 / 81.0	98.3 / 85.5 ^b
Net Official Development Assist. disbursed (% of GNI)	0.17	0.13	0.95 ^{u,d}
Net Official Development Assist. received (% of GNI)	0.08	0.14	0.43 ^e

Russian Federation

Environment and infrastructure indicators	2005	2010	2018
Individuals using the Internet (per 100 inhabitants)	15.2	43.0 ^q	76.4 ^{r,s,d}
Research & Development expenditure (% of GDP)	1.1	1.1	1.1 ^b
Threatened species (number)	151 ^t	126	235 ^c
Forested area (% of land area)	49.4	49.8 ^e	49.8 ^{e,b}
CO2 emission estimates (million tons/tons per capita)	1 615.1 / 11.2	1 670.5 / 11.7	1 705.3 / 11.9 ^g
Energy production, primary (Petajoules)	50 506	53 679	56 024 ^b
Energy supply per capita (Gigajoules)	190	202	208 ^b
Tourist/visitor arrivals at national borders (000)	22 201	22 281	24 571 ^d
Important sites for terrestrial biodiversity protected (%)	26.8	26.8	26.9
Pop. using improved drinking water (urban/rural, %)	98.5 / 87.6	98.7 / 89.6	98.9 / 91.2 ^b
Pop. using improved sanitation facilities (urban/rural, %)	77.3 / 58.6	77.1 / 58.7	77.0 / 58.7 ^b
Net Official Development Assist. disbursed (% of GNI)	...	0.03	0.08 ^{u,v,c}

Türkiye Rusyanın Ekonomik İlişkileri

Ticaret

Türkiye'nin Rusya ile ticaretinin çok büyük bir bölümünü ithal edilen doğalgaz oluştursa da bu kalemin dışında kalan ithalat ve ihracatın da milyarlarca dolar değerinde olduğu göz önünde tutulmalıdır.

Rusya Türkiye'nin en önde gelen ticari partnerleri arasında bulunmaktadır. Türkiye'nin, 2000'li yıllardan itibaren, en fazla dış ticaret açığı verdiği ülkelerin başında Rusya Federasyonu gelmektedir. Türkiye'nin Rusya Federasyonu ile dış ticaret açığı büyük ölçüde "mineral yakıtlar, yağlar vb. damıtılmasından elde edilen ürünler" ile "başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar"ın ticaretinden kaynaklanmaktadır. Makineler ve taşıt araçları, çeşitli mamul eşya, canlı hayvanlar ve gıda maddelerinde Türkiye'nin; mineral yakıtlar, yağlar vb. damıtılmasından elde edilen ürünlerde ise Rusya Federasyonu'nun karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir.

Rusya - Türkiye	Türkiye-Rusya
Petrol-Doğal gaz	Tekstil
Petrol ürünleri	Gıda
Tohum-hububat	Otomotiv Sanayi
Demir çelik	Diğer Yarı Mamuller
Kömür	Kimyasallar

Başlıca İhracat ve İthalat Ürünleri

Sürekli dış ticaret açığı vermekte olan Türkiye'nin, 2000'li yılların başından itibaren dış ticaret açığının önemli bir kısmı Rusya Federasyonu ile yapılan ticaretten oluşmaktadır. Rusya Federasyonu 2011 yılına kadar Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı ülkeler arasında birinci sırada yer alırken, bu ülkeye yapılan ihracat ithalata nazaran oldukça düşük seviyede kalıp, istenilen düzeye henüz ulaşamamıştır.

İki ülkenin ekonomik ilişkilerinde son yıllardaki kazanımlarından belki de en büyüğü Rus doğalgazının önce Türkiye'ye ve buradan da yurtdışına aktarımında Mavi Akım'dan sonra Türk Akımı'nın öne çıkması olmuştur. Ne yazık ki, Türk Akımı projesinin uçak krizinin hemen sonrasında Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından önce durdurulduğu açıklanmıştır. Daha sonra, yine Putin'in bizzat kendisi ülkesinin çıkarlarının söz konusu olduğu projelerden vazgeçmek niyetinde olmadıklarını beyan etmiştir.

Turkey's imports from Russian Federation

Product code	Product label	Turkey's imports from Russian Federation				
		Value in 2014	Value in 2015	Value in 2016	Value in 2017	Value in 2018
TOTAL	All products	25288597	20399806	15162386	19514094	21989582

Turkey's imports from Russian Federation		
Product label	2018	%
Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation; bituminous substances; mineral ...	13.070.425	59,434
Iron and steel	3.930.673	17,874
Cereals	1.396.262	6,349
Copper and articles thereof	648.255	2,948
Aluminium and articles thereof	620.720	2,823
Residues and waste from the food industries; prepared animal fodder	283.908	1,291
Organic chemicals	273.125	1,242
Animal or vegetable fats and oils and their cleavage products; prepared edible fats; animal ...	255.128	1,160

Inorganic chemicals; organic or inorganic compounds of precious metals, of rare-earth metals, ...	244.329	1,111
Paper and paperboard; articles of paper pulp, of paper or of paperboard	147.088	0,669
Ores, slag and ash	138.860	0,631
Fertilisers	137.993	0,627
Lead and articles thereof	101.129	0,460
Wood and articles of wood; wood charcoal	82.550	0,375
Rubber and articles thereof	70.724	0,322
Plastics and articles thereof	65.403	0,297

Product label	Turkey's imports from Russian Federation / Turkey's imports from world
Cereals	68,94
Lead and articles thereof	31,22
Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation; bituminous substances; mineral ...	30,39
Animal or vegetable fats and oils and their cleavage products; prepared edible fats; animal ...	22,02
Iron and steel	21,36
Residues and waste from the food industries; prepared animal fodder	19,63
Copper and articles thereof	19,39
Sugars and sugar confectionery	18,37
Aluminium and articles thereof	16,03
Inorganic chemicals; organic or inorganic compounds of precious metals, of rare-earth metals, ...	15,73
Nickel and articles thereof	13,82
Fertilisers	11,36
Ores, slag and ash	10,88

Wood and articles of wood; wood charcoal	9,97
Edible vegetables and certain roots and tubers	7,69
Products of the milling industry; malt; starches; inulin; wheat gluten	6,60
Beverages, spirits and vinegar	5,79
Paper and paperboard; articles of paper pulp, of paper or of paperboard	5,35
Organic chemicals	4,57
Tobacco and manufactured tobacco substitutes	3,85
Zinc and articles thereof	3,83
Furskins and artificial fur; manufactures thereof	3,61
Wadding, felt and nonwovens; special yarns; twine, cordage, ropes and cables and articles thereof	3,04
All products	9,86

Türkiye'nin ihracat performansı karşılaştırıldığında, büyüme kaydedilen alanların hammadde veya tarım ürünleri satışlarından ziyade endüstriyel ürünlerle gerçekleştiği görülmektedir. Diğer yandan, aynı dönem içerisinde Rusya, enerji ürünleri ve hammadde ihracatında önemli kazanımlar elde etmiştir. Bu anlamda iki ülke ekonomisinin de birbirini tamamlayıcı karakterlere sahip olduğu görülmektedir.

Türkiye hammadde, ara malı ve özellikle enerji konusunda büyük ölçüde dışa bağımlı bir ülkedir. Bu sebeple dış ticaret açığı oluşmakta ve sürekli artış göstermektedir. Bu dış ticaret açığının oluşmasında Rusya Federasyonu'nun etkisi azımsanamayacak kadar fazladır. Çünkü Türkiye'nin önemli ticaret ortaklarında biridir.

Türkiye'nin hammadde, ara malı ve özellikle enerji konusunda büyük ölçüde dışa bağımlı olması, dış ticaret bilançosunun sürekli açık vermesine neden olmaktadır. Türkiye'nin dış ticaret açığı içerisinde en büyük paya sahip olan ürünler sırasıyla mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler, makineler ve taşıt araçları ile başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri olup, dış ticaret açığının yaklaşık olarak yarısı mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünlerinin ticaretinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'nin dış ticaret açığının önemli bir kısmı başta Rusya Federasyonu olmak üzere Çin ve ABD ile yapılan ticaretten kaynaklanmaktadır. Türkiye üretim ve nüfus artışına paralel olarak her geçen gün artan enerji ihtiyacının tamamına yakını ithalat yoluyla karşılanmakta olup, özellikle doğal gaz ihtiyacının büyük bir bölümü Rusya Federasyonu'ndan temin etmektedir. Rusya Federasyonu'ndan yapılan enerji ithalatı ikili ticarete Türkiye'nin ciddi dış ticaret açıkları vermesine neden olmaktadır. Türkiye'nin dış ticaret açığı içerisinde en büyük paya sahip olan mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler, Rusya Federasyonu ile yapılan ticaretten kaynaklanan dış ticaret açığı içerisinde de birinci sırada olup, dış ticaret açığının yaklaşık yüzde 90'ını oluşturmaktadır. Ankara, Moskova ile temaslarının tümünde söz konusu dengesizliği gündeme getirmesine rağmen, Rus yetkililer bu dengesizliğin Rusya'da Türklerin

inşaat sektörüne yaptığı yatırımlar, bavul ticareti ve turizm sayesinde kapandığı görüşündedirler.

Turkey's exports to Russian Federation

Product code	Product label	Turkey's exports to Russian Federation				
		Value in 2014	Value in 2015	Value in 2016	Value in 2017	Value in 2018
'TOTAL	All products	5943014	3589464	1732954	2734316	3401194

Turkey's exports to Russian Federation		
Product label	2018	%
Edible fruit and nuts; peel of citrus fruit or melons	636.098	18,691
Machinery, mechanical appliances, nuclear reactors, boilers; parts thereof	400.875	11,779
Vehicles other than railway or tramway rolling stock, and parts and accessories thereof	335.693	9,864
Electrical machinery and equipment and parts thereof; sound recorders and reproducers, television ...	164.833	4,843
Plastics and articles thereof	147.783	4,342
Footwear, gaiters and the like; parts of such articles	131.606	3,867
Articles of apparel and clothing accessories, knitted or crocheted	110.961	3,260
Articles of apparel and clothing accessories, not knitted or crocheted	104.176	3,061
Articles of iron or steel	89.178	2,620
Knitted or crocheted fabrics	84.484	2,482
Edible vegetables and certain roots and tubers	73.783	2,168
Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation; bituminous substances; mineral ...	70.794	2,080
Furniture; bedding, mattresses, mattress supports, cushions and similar stuffed furnishings; ...	69.425	2,040
Fish and crustaceans, molluscs and other aquatic invertebrates	68.493	2,013
Miscellaneous articles of base metal	62.872	1,847
Rubber and articles thereof	59.814	1,758
Salt; sulphur; earths and stone; plastering materials, lime and cement	44.592	1,310

Inorganic chemicals; organic or inorganic compounds of precious metals, of rare-earth metals, ...	41.987	1,234
Man-made staple fibres	37.478	1,101
Soap, organic surface-active agents, washing preparations, lubricating preparations, artificial ...	37.357	1,098
Furskins and artificial fur; manufactures thereof	34.532	1,015
Iron and steel	31.670	0,931

Product label	Turkey's exports to Russian Federation/Turkey's exports to world
Cork and articles of cork	27,83
Furskins and artificial fur; manufactures thereof	19,85
Edible fruit and nuts; peel of citrus fruit or melons	16,06
Footwear, gaiters and the like; parts of such articles	14,83
Oil seeds and oleaginous fruits; miscellaneous grains, seeds and fruit; industrial or medicinal ...	8,22
Fish and crustaceans, molluscs and other aquatic invertebrates	7,79
Miscellaneous articles of base metal	6,79
Edible vegetables and certain roots and tubers	6,79
Knitted or crocheted fabrics	5,50
Soap, organic surface-active agents, washing preparations, lubricating preparations, artificial ...	4,65
Albuminoidal substances; modified starches; glues; enzymes	4,61
Articles of leather; saddlery and harness; travel goods, handbags and similar containers; articles ...	4,28
Tools, implements, cutlery, spoons and forks, of base metal; parts thereof of base metal	4,15
Miscellaneous chemical products	4,03
All products	2,02

Genel olarak iki ülke arasındaki ticaret incelendiğinde Türkiye'nin kahve, çay, kakao, baharat ve ürünleri, seyahat eşyası, el çantaları vb. taşıyıcı eşya, ayakkabılar ve aksesuarları, meyve ve sebzeler, giyim eşyası ve bunların aksesuarları, motorlu kara taşıtları, bisiklet ve motosikletler, bunların aksesuarları ve parçaları, hayvansal ve bitkisel gübreler, tuz, kükürt, toprak,

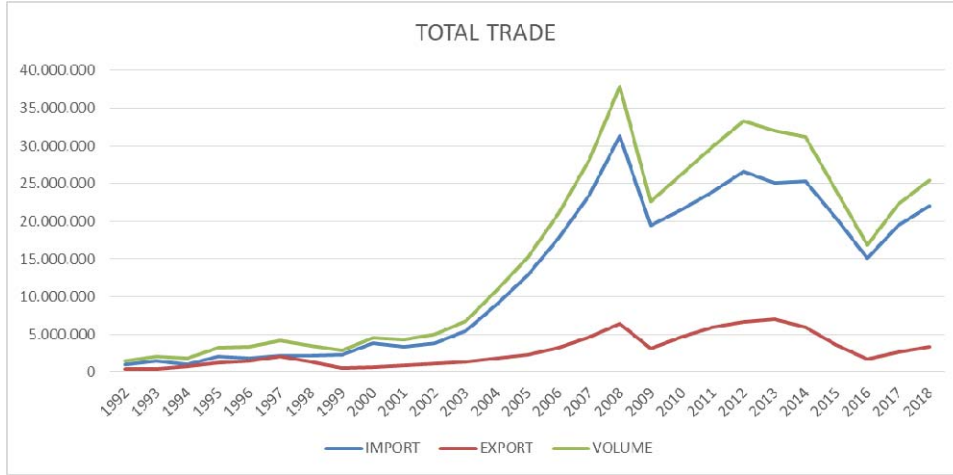

alçı gibi mineral maddeler, prefabrik yapılar, sıhhi su tesisatı, ısıtma ve sabit aydınlatma cihazları, tekstil ürünleri, güç üreten makineler ve araçlar, balıklar ve diğer deniz ürünleri, tıp ve eczacılık ürünleri, mobilya, yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar, elektrik makineleri, cihazları ve aletleri, vb. aksam, parçaları ürünlerinde; Rusya Federasyonu'nun ise petrol gazları, doğal gaz ve diğer mamul gazlar, taş kömürü, kok kömürü ve briket kömürü, hayvanlar için gıda maddeleri, mineral kimyasal gübreler, hububat, hububat ürünleri, bitkisel sıvı yağlar ve fraksiyonları, demir ihtiva etmeyen madenler, petrol, petrolden elde edilen ürünlerde karşılaştırmalı olarak üstün olduğu görülmektedir. Sermaye-yoğun mallarda üstünlük Rusya federasyonunda bulunmaktadır.

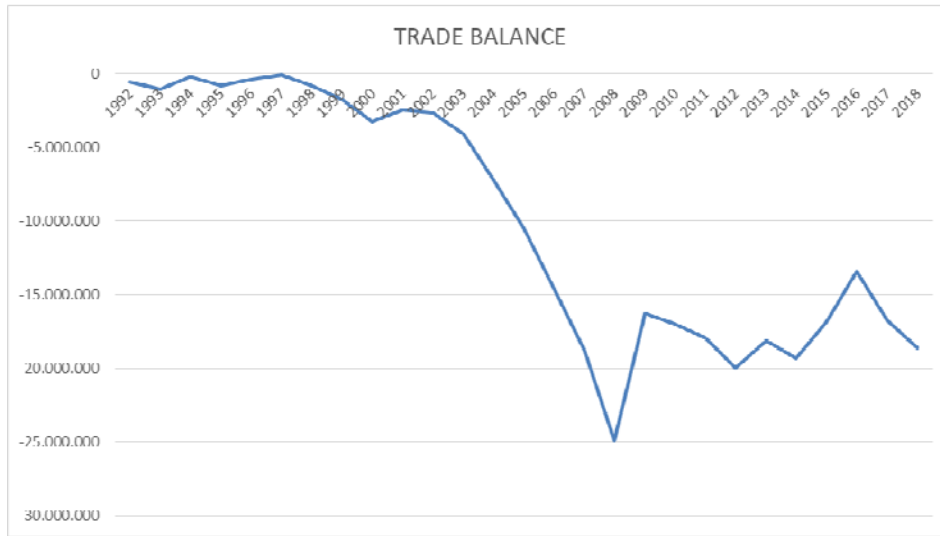
Türkiye ve Rusya Federasyonu arasındaki canlı hayvanlar ve gıda maddeleri, başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri ve başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallarda endüstri içi ticaret söz konusu iken, diğer mal gruplarında özellikle de mineral yakıtlar, yağlar vb. damıtılmasından elde edilen ürünlerde endüstriler arası ticaret söz konudur.

YEAR	IMPORT	EXPORT	VOLUME	BALANCE	IMP/EXP
1992	1.040.806	441.835	1.482.641	-598.971	2,36
1993	1.542.319	505.277	2.047.596	-1.037.041	3,05
1994	1.044.900	820.195	1.865.095	-224.705	1,27
1995	2.082.365	1.232.042	3.314.407	-850.323	1,69
1996	1.900.218	1.494.434	3.394.652	-405.784	1,27
1997	2.174.235	2.056.470	4.230.706	-117.765	1,06
1998	2.154.971	1.347.469	3.502.440	-807.502	1,60
1999	2.374.101	588.603	2.962.705	-1.785.498	4,03
2000	3.879.866	639.079	4.518.945	-3.240.787	6,07
2001	3.435.673	924.107	4.359.779	-2.511.566	3,72
2002	3.863.179	1.168.309	5.031.489	-2.694.870	3,31
2003	5.451.315	1.367.591	6.818.906	-4.083.725	3,99
2004	9.033.138	1.859.187	10.892.325	-7.173.952	4,86
2005	12.905.620	2.377.050	15.282.670	-10.528.570	5,43
2006	17.806.239	3.237.611	21.043.850	-14.568.627	5,50
2007	23.508.494	4.726.853	28.235.347	-18.781.641	4,97
2008	31.364.477	6.483.004	37.847.480	-24.881.473	4,84
2009	19.450.086	3.189.607	22.639.693	-16.260.478	6,10
2010	21.600.641	4.628.153	26.228.794	-16.972.488	4,67
2011	23.952.914	5.992.633	29.945.548	-17.960.281	4,00
2012	26.625.286	6.680.777	33.306.063	-19.944.509	3,99
2013	25.064.214	6.964.209	32.028.423	-18.100.004	3,60
2014	25.288.597	5.943.014	31.231.611	-19.345.583	4,26
2015	20.399.806	3.589.464	23.989.270	-16.810.342	5,68
2016	15.162.386	1.732.954	16.895.340	-13.429.432	8,75
2017	19.514.094	2.734.316	22.248.410	-16.779.778	7,14
2018	21.989.571	3.401.617	25.391.188	-18.587.954	6,46

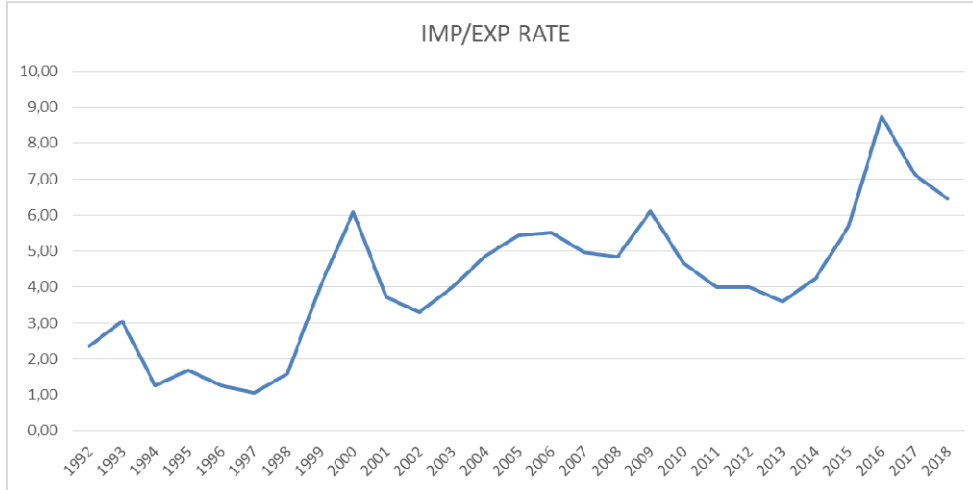
Türkiye'nin Rusya Federasyonu ile olan Dış Ticareti (Bin \$)

Türkiye'nin Rusya Federasyonu ile toplam ticareti incelenecek olunursa daha öncede arz ettiğimiz üzere Türkiye büyük bir dış ticaret açığı vermektedir. 2018 rakamlarıyla ithalat 22 milyar dolar seviyesindeyken ihracat 3.4 milyar dolar seviyesindedir.

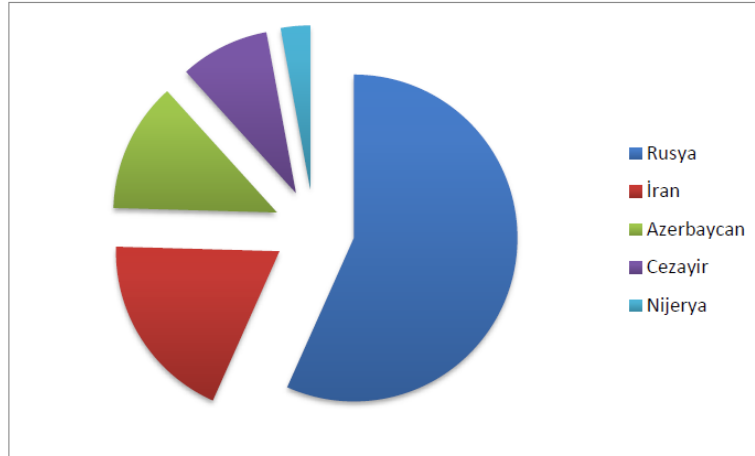

Toplam ticaret hacmi 2018 yılı itibariyle 25.4 milyar dolar seviyesine gelmekle beraber dış ticaret açığı 18.6 milyar dolar seviyesindedir. İthalat ihracatın 2018 yılı itibariyle 6.5 katıdır ki bu oran 2016 yılında 8.75 kata kadar çıkmıştır.

Enerji

Rus doğalgazı yalnızca Türkiye'nin değil birçok bölge ülkesinin Rusya ile ilişkilerindeki en önemli konu başlığıdır. Zengin doğal kaynakları sayesinde Rusya ekonomisi her yıl dış ticaret fazlası vermekte ve 2016 yılının ilk 11 ayında 225 milyar dolara ulaşan ihracatının önemli bir kısmını doğalgaz, petrol ve diğer ağır metaller oluşturmaktadır. Rusya'nın enerji ihracatından elde ettiği gelirin yanı sıra petrol ve doğalgaz kaynakları ülkenin dış ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır.

TÜRKİYE'NİN DOĞAL GAZ TİCARETİ (2015)

Günümüzde tükettiği enerji kaynaklarından yarısını ithal etmekte olan Türkiye'de uygulanan enerji politikaları, dünya enerji sektörünün genel yapısından büyük ölçüde etkilenmektedir. Türkiye'de tüketilen birincil enerjinin %39'u petrol, %27'si doğalgaz, %27'si kömür ve %13'ü yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanmaktadır. Enerji tüketiminde ithalatın payı %70 düzeyindedir. Enerji açısından yüksek orandaki dışa bağımlılığın yanı sıra, doğal gaz ithalatının %65'i Rusya Federasyonundan yapılmaktadır.(Bayraç,2009) Bu nedenle Türkiye açısından enerji ihtiyacının karşılanması için Rusya önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'nin Rusya'dan yapmış olduğu ithalatta en önemli payı petrol gazları ve doğalgaz almaktadır.

Turizm

Türkiye-Rusya ilişkilerindeki bir diğer önemli başlık ise turizmdir. Daha açık bir tanımlama yapmak gerekirse her yıl tatil için Türkiye'yi tercih eden milyonlarca Rus turist Ankara'nın Kremlin ile olan ilişkilerinde önemli bir başlıktır.

Türkiye ve Rusya arasındaki bir başka önemli ticari araç ise turizmdir. Özellikle iki ülke arasında yapılan işbirliği anlaşması, turizm sektörünü çok olumlu bir şekilde etkilemiş gibi görünmektedir.

Yıllar	Toplam Gelen Turist	Rusya'dan Gelen Turist	Toplam gelir (bin\$)	Rus Turistlerden Gelen Gelir (bin\$)
2012	36.463.921	2.647.090	29.007.003	2.105.757
2013	39.226.226	3.049.036	32.308.991	2.511.363
2014	41.415.070	3.451.749	34.305.904	2.859.234
2015	41.617.531	2.842.972	31.464.777	2.149.418
2016	31.365.330	683.335	22.107.440	481.640

Türkiye'ye gelen Turistlerin Yıllara Göre Dağılımı

İnşaat

Türk müteahhitlik sektörünün şimdiye kadar Rusya'da üstlendiği projelerin bedeli yaklaşık 64 milyar ABD Dolarıdır. Türk müteahhitlik sektörünün yurtdışında üstlendiği projelerin % 20'si Rusya'dadır. Böylece Rusya Türkiye müteahhitlik firmalarının en fazla proje üstlendiği ülke konumundadır. Türk müteahhitlik sektörü 2015 yılında Rusya'da 4.3 milyar ABD Doları değerinde proje üstlenmiştir. Uçak krizi sonrasında Türkiye'ye karşı uygulanan ekonomik engellemeler kapsamında Türk firmalarının müteahhitlik ve müşavirlik sektöründe faaliyette bulunmasının yasaklanması, keza Türk vatandaşlarına yönelik olağandışı idari tedbirlerin uygulanması önümüzdeki dönemde Türk müteahhitlik sektörü açısından olumsuz gelişmeler olarak öne çıkmaktadır. (Moskova 2017) Rus hükümeti kendi ülkesine ait firmaları her ne kadar desteklese de batılı bazı firmaların bu konuda ki tecrübesine ve teknolojisine ihtiyaç duymaktadır. Çünkü Rus firmaları bu konuda henüz istenilen düzeye gelmemiştir.

SONUÇ

Türkiye ve Rusya Federasyonu'nun uluslararası pazarlara sattıkları temel ürünler birbirinden oldukça farklıdır. Bu farklılık iki ülke arasındaki ihracat benzerlik endeksinin oldukça düşük düzeyde çıkmasına neden olmaktadır. İhracat benzerlik endeks değerinin düşük çıkmasından anlaşılacağı üzere, dış ticaret yapısı bakımında Türkiye ve Rusya Federasyonu benzerlik göstermemektedir.

Türkiye'nin Rusya Federasyonu ile ticaretinden kaynaklanan dış ticaret açığının ana nedeni enerji ithalatıdır. Bu durumda, enerji tüketimi her geçen gün artan Türkiye'nin, dış ticaret açığının azaltılması kısa sürede mümkün gözükmemektedir. Türkiye enerji konusunda dışa bağımlılığını azaltmak için bir yandan enerji tasarrufuna yönelik uygulamalara ağırlık verirken, bir yandan da alternatif enerji kaynaklarına yönelmelidir.

Enerji ithalatı azaltılarak daha ucuza temini sağlanabilirse, Türkiye'nin dış ticaret açıkları büyük ölçüde ortadan kalkacaktır. İki ayaklı analiz sonucunda; dış ticarete özellikle doğal kaynaklar ve ham maddelerde Türkiye'nin dışa bağımlılığı açıkça belli olmaktadır. Ayrıca sermaye yoğun mal gruplarında dezavantaj durumu giderek artmaktadır. Diğer açıdan hayvansal ürünler çay, kahve vb. emek yoğun mal gruplarında ise Türkiye'nin üstünlüğü

bulunmaktadır. Türkiye'nin dezavantaj durumunun bulunduğu mallardan özellikle kömür, doğal gaz mallarının ve bu malların türevlerinin bulunduğu mal grupları için özel önlem alınmalıdır. Bu mal gruplarındaki dezavantajı avantaja çevirmek için daha fazla doğalgaz, kömür aramalarına ve etüt çalışmalarına önem verilmelidir. Ayrıca hali hazırda faaliyet gösteren gaz ve kömür ocaklarının verimliliğinin artırılması gerekmektedir.

Hayvanlar için gıda maddeleri mal grubu bir başka değinilmesi gereken noktadır; Tarım ve hayvancılık ülkesi olan Türkiye'nin bu mal grubu için özel önem alması gerektiğini göstermektedir. Bu mal grubu için özel teşvik programı uygulanabilir. İhracata yönelik üretim teşvik edilebilir. Ayrıca ülke içinde bu mal grubu fiyatlarının da artmaması için yeni araziler tarıma açılmalı, hali hazırda tarım yapılan arazilerde modern tarım yöntemleri kullanılmalıdır. Ayrıca hayvancılık için yürütülen teşvikler gözden geçirilmeli ihracata yönelik yeni destekler eklenmelidir.

Ekonomik ilişkilerin genel yapısına bakıldığında Türkiye ve Rusya arasındaki ticaretin büyük bir kısmının Türkiye'nin Rusya'dan ithalat yaptığı birincil enerji kaynaklarından oluştuğu görülmektedir. Bu ürünler dışında ki ürün yelpazesinde ise karşılaştırmalı üstünlüklerin dağınık bir seyir izledikleri görülür. Birincil enerji kaynakların Türkiye ile Rusya arasındaki ticareti; tamamlayıcı ekonomiler arasında yaşanan bir ticaret tipidir. Dolayısıyla bu ülke ile yaşanan dış ticaret açığının kapatılması Türkiye'nin aynı zaman da uzun dönemde enerjide dışa bağımlılığı önleyici politikalarda elde edeceği başarıya bağlı olacaktır.

Rusya, en çok Çin ve Almanya'dan ürün ithal etmektedir. Çin düşük teknoloji, Almanya ise yüksek teknoloji ürünleri söz konusu olduğunda dünyanın önde gelen ticari aktörleridir. Almanya, yüksek oranda inovasyon teknolojilerine yatırım yaparak pozisyonunu korumaya çalışırken, Çin de maliyet noktasındaki avantajını rekabet açısından yeni stratejiler geliştirerek korumaya çalışmaktadır. Bu ülkelerin Rusya ile olan ticari performansları incelendiğinde, özellikle Türkiye ve Rusya'nın coğrafi yakınlıkları hesaba katıldığında, 100 milyar dolarlık ticaret hedefinin yakalanması mümkün bir hedef olduğu görülebilir. Navlun maliyetlerindeki avantaja sektörel çeşitlilik ve engelleri ortadan kaldırılmış bir mobilizasyon ortamı dahil edilebilirse Türk-Rus ticaretinin ciddi anlamda ümit vadettiği görülmektedir. Bununla birlikte, iki ülkenin ticari anlamda rekabet üstünlüklerini karşılıklı olarak destekleyecek stratejilere ihtiyaç duyduğu da bir gerçektir. Bunun sağlanabilmesi halinde Rusya ve Türkiye, Çin ve Almanya gibi ülkelerle rekabet ederken hem pazardaki paylarını muhafaza edebilir, hem de ticaret hacimlerini genişletebilirler. Bu anlamda, Rusya'nın Dünya Ticaret Örgütü'ne üyeliği Türkiye açısından bir fırsat olarak değerlendirilebileceği gibi bazı riskleri de içerisinde barındırmaktadır. Üyelik öncesi var olan engellerin ortadan kaldırılması ve belli standartların getirilmesiyle Türk girişimciler daha da rekabete açık bir Rus pazarında faaliyetlerini sürdürme şansı yakalamıştır. Ancak, Çin ve Almanya gibi aktörlerin varlığı düşünüldüğünde bu avantajın uzun vadede kullanılabilmesi adına daha bütüncül politikalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

References

- Aydın, H. ; Türkiye'nin Ekonomik ve Ticari Ortakları İçinde Rusya'nın Yeri; International Conference on Eurasian Economies 2017
- Balta, E.; Özkan B.; Türkiye-Rusya İlişkilerine 'Tarih' İle Bakmak; Boğaziçi Üniversitesi-TÜSİAD Dış Politika Forumu Araştırma Raporu DPF 2016-RR 01
- Gültekin, R. Üyümez, M.E. ; Türkiye İle Rusya Federasyonu Ticari İlişkileri: Vergiler, Krizler, İşbirliği ve Beklentiler; Sakarya İktisat Dergisi;
- ITC Trademap; Trade statistics for international business development; <http://www.trademap.org/>
- İSMAYİL, Tuğrul, "Türkiye-Rusya İlişkileri: Soğuk Kış'tan Sıcak Bahar'a Dönüşebilecek mi?", Ekoavryasya: Avrasya Ekonomik Stratejik Araştırmalar Dergisi, IX/33, s. 8-13
- KAMALOV, İlyas, "Komşuluktan Stratejik İşbirliğine: Türk-Rus İlişkileri",ORSAM Rapor, No: 18, Rapor No: 3, Mayıs 2010
- Koçak, M. Türkiye-Rusya İlişkileri; Analiz Mayıs 2017 Sayı: 201 Russia's Economy Signs of Progress and Retreat on the Transitional Road
- Morozov, V., & Rumelili, B. (2012). The external constitution of European identity: Russia and Turkey as Europe-makers. Cooperation and Conflict, 47(1), 28-48.
- Özbay, F. (2011). The relations between Turkey and Russia in the 2000s. Perceptions, 16(3), 69-92.
- Tokgöz, E. Dünden Bugüne Türkiye-Rusya Ekonomik İlişkilerinde Üç Büyük Dönem; Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt: 1 Sayı: 1 2011
- TURAN, İlter, "Türk-Rus İlişkileri: Sorunlar ve Fırsatlar", Bilgesam Rapor, No.5, (Mayıs 2009), s. 64-74.
- Russia in Figures 2018 Statistical Handbook, Federal State Statistics Service (Rosstat)
- Wolg, C.; Lang, T. Russia's Economy Signs of Progress and Retreat on the Transitional Road; RAND Corporation 2016
- World Statistics Pocketbook 2018
- Zengin, E. Türkiye Ve Rusya Federasyonu Ticari İlişkileri; Avrasya İncelemeleri Dergisi (AVID), IV/1 (2015), 61-103